

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С.СКОВОРОДИ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА СХІДНИХ МОВ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Н.КАРАЗИНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА СХІДНИХ МОВ
ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ

«ПИТАННЯ СХОДОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ»

Тези доповідей

Всеукраїнської науково-практичної конференції

29-30 березня 2018 року

Харків – 2018

ТРАДИЦІ ВИКОРИСТАННЯ ЖІНОЧОЇ ТА ЧОЛОВІЧОЇ МОВИ В ЯПОНІЇ

Духненко Дарина Олександрівна, студентка 5 курсу

Харківський національний університет імені Г.С.Сковороди

Науковий керівник: І.А.Бикова, Ю.Г.Локшина

Роботу присвячено вивченню відмінностей жіночого та чоловічого мовлення в японській мові.

Слід зазначити, що історичний розвиток відносин чоловіків та жінок в Японії починається вже після періоду Нара і Хейан, коли чоловіки починають панувати над жінками. В період Камакура і Муроматі навіть була створена система ІЕ, при якій чільна роль в політиці і суспільстві віддавалася чоловікам. Головними завданнями жінки були – підтримання порядку в домі та виховання дітей. Безперечно, це мало свій вплив на відносини та етикет між японськими жінками та чоловіками. Так, японська жінка рідко мала право голосу у сім'ї, зазвичай, усі важливі питання та проблеми вирішувалися чоловіками.

На початку ХХ століття, положення жінки у японському суспільстві покращується. Тепер вона вже вважається повноправним членом суспільства, який має право отримувати вищу освіту, працювати, реалізовувати себе як особистість.

Безсумнівно, усі ці зовнішні та внутрішні фактори вплинули на формування жіночої та чоловічої варіантів японської мови. Якщо спочатку, в епоху Середньовіччя, ці зміни були більш помітними, зокрема це виявлялося в етикеті та мові; то зараз, якщо говорити про сучасність, можна помітити що цей бар'єр поступово починає зменшуватися, але не зникати. Ми все ще можемо привести у приклад ситуації, в яких жінки виступають в ролі покірних слухачів.

Сьогодні відмінності в чоловічій та жіночій мові проявляються автоматично у кожного японця, хоч, в порівнянні з минулими часами, їх стало менше. Різниця чоловічої і жіночої мови тим більше, чим більше розбіжності в соціальному статусі жінки і чоловіка. Мовна різниця незначна у хлопчиків і дівчаток, що проявляються виключно в різниці вживання першої особи і модально-експресивних часток; незначна різниця і у старшокласників, оскільки ролі юнаків і дівчат ще не дуже різняться.

Після закінчення школи і з віком відмінності чоловічої і жіночої мови стають помітнішими, оскільки чоловіки поступово просуваються соціальними сходами, а жінки залишаються в тіні.

Під час розмови, японська жінка в жодному разі не повинна перебивати чоловіка, крім цього, вона повинна намагатися постійно виказувати своє захоплення розмовою та з інтересом слухати співрозмовника. Але, слід відмітити, що сьогодні стійкість відмінностей

між чоловічою та жіночою мовами зменшується під дією зростання контактів чоловіків і жінок у різних сферах життя.

Аналізуючи різноманітні приклади та ситуації з повсякденного життя японців, можна виокремити наступні граматичні, лексичні, фонетичні та інтонаційні особливості жіночої і чоловічої форм японської мови.

- 1) Власні займенники. Чоловіки кажуть про себе *ぼく、おれ、わし、わがはい、おれさま、われ、てまえ、こいつ、きさま* жінки *あたし、あたくし、あたい*. Займенник *わたし* вживають жінки та чоловіки, однак для жінок він є більш стандартним, а для чоловіків шанобливим.
- 2) Іменники.

В японській мові є слова, що вживаються тільки жінками чи тільки чоловіками, хоч ці слова мають однакове значення. Деякі слова можуть використовуватися регулярно, інші ситуативно. Так, *はら* (живіт) вважається чоловічим словом, жінки використовують більш шанобливе слово *おんなか*.

- 3) Модальні частини

Сюди можна віднести різноманітні модально-експресивні частини. Модально-експресивні частини найчастіше зустрічаються в розмовній неформальній мові. Чим формальніша ситуація, тим менше часток.

1. Вживання чоловічих (*かい、ぞ、ぜ、よ*) та жіночих (*わ、わね、わよ、の、のよ、のね、かしら*) часток.
- 4) Вживання частки *だ* в чоловічій мові та невживання її у жіночій.
- 5) Використання м'яких за звучанням слів жінками і грубих – чоловіками.
- 6) Упевнена наказова інтонація висловлювань чоловіків і ввічлива, покірна і скромна інтонація жінок.

Підсумовуючи, слід відмітити що стійкість відмінностей між чоловічою та жіночою мовами зменшується. Зближення йде з обох боків. Такі специфічні чоловічі одиниці, як *きみ* і *くん* з'являються у мові дівчат, особливо студенток. Юнаки ж усе частіше вживають префікс *お* і *ご* там, де він допускається лише у жіночій мові (1).

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаженко І.В. Розвиток гендерних досліджень японської мови. //Сучасні тенденції сходознавства: Збір. наук. праць за матеріалами III Всеукраїнської науково-практичної конференції / ХНПУ імені Г.С.Сковороди. – Харків: ХНПУ, 2013 – 187 с.
2. Гендзюровская А.А. Возникновение и развитие феминистического движения в Японии в период Сёва. // Сучасні тенденції сходознавства: Збірн. наук. праць за матеріалами X Всеукраїнської науково-практичної конференції/ ХНПУ імені Г.С.Сковороди. – Харків: ХНПУ, 2014 – С. 162-165.

3. Козакова В.Д. Особенности мужской и женской речи в японском языке на примере романа Харуки Мураками “Dance, Dance, Dance” // Проблемы схи́дознавства України: Збірн. наук. праць. – Харків: ХНПУ, 2012 – С.59-63.

ФІЛОСОФСЬКІ, МОВНІ, ЛІТЕРАТУРНІ ПЕРЕДУМОВИ ПОЯВИ ЖАНРУ ПАРНИХ НАПИСІВ

*Жукова Катерина Євгенівна, к.ф.н., доцент кафедри східних мов
Харківський національний університет імені Г.С.Сковороди*

Першим парним написом вважається напис, зроблений на дощечках персикового дерева в Епоху п'яти династій (907-979 рр.). Парні написи з'явилися приблизно в 290 році за часів династії Західна Цзінь. Цей жанр розвивався разом з іншими формами традиційної китайської літератури. Формуванню парних написів, особливого жанру, створеного в давньому Китаї і не характерного для жодної іншої культури світу, сприяли філософські, мовні та літературні передумови.

Філософські передумови. Китайська філософська традиція спочатку ділить все існуюче на дві частини: Інь і Ян. Учення про Інь і Ян є основою китайської філософії, яке значною мірою вплинуло на світосприйняття китайського народу. У трактаті 周易 «Чжоу І» він включає канонічну частину (у двох розділах), створену, певне, у VIII–VII ст. до н. е., – власне «І Цзін» і коментуючу частину, створену в VI–IV ст. до н. е., – «І Чжуань») говорилося: «З'явилося небо і земля і все суще, потім чоловік і жінка, з'явилися чоловік і жінка, потім – з'явився шлюб (сім'я), з'явився шлюб – з'явилися батьки і діти, потім правителі і підлеглі, церемонії і порядок». Пізніше в книзі «І Чжуань» було вже розділено, що саме відноситься до Інь, а що до Ян:

Інь: земля, жінка, підлеглий, низ, північ, вітер, вода, квіти, чорне і біле, слабкість;

Ян: небо, чоловік, правитель, верх, південь, грім, вогонь, гора, плід, червоне і жовте, міцність.

Таким чином, у всього на землі є протилежність. Інь і Ян – це дві фундаментальні сили, які створюють всесвіт і приводять його в гармонію шляхом своєї взаємодії. Ці дві протилежні, конфліктуючі сили присутні в кожній дії. Вони символізують дві протилежні енергії, які, видозмінюючись і взаємодіючи, є динамікою світу. Цей символ говорить про те, що реальність складається з взаємодії протилежностей і протилежних принципів. Як ми бачимо, вчення про Інь і Ян і китайська філософія як, мабуть, жодна інша, сприяла популярності антитези в традиційній літературі Китаю.